

Dosarul nr. 2ra-1302/22

2-21140708-01-2ra-16092022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru, Judecător – N. Mămăligă

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, Judecători – L. Pruteanu, I. Cotruță, I. Țurcan

DECIZIE

23 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, Judecătorul

Judecători

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, și de Ministerul Justiției al RM,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Arman Mihail către Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea acestui drept, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022, prin care a fost modificată hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022,

c o n s t a t ă :

La 22 septembrie 2021, Arman Mihail a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al RM, solicitând constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, cu încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, a prejudiciului moral în sumă de 200 000 lei, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM a sumei de 300 000 lei cu titlu de despăgubire a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 lei suportate în prezenta cauză civilă.

În motivarea acțiunii s-a indicat că, la 10 iunie 2014, SRL "Agrocom Oil" a depus în adresa Procuraturii Generale o plângere în privința lui Arman Mihail pe faptul cauzării prejudiciului în proporții mari.

Prin ordonanța ofițerului principal de urmărire penală a Direcției de Poliție a mun. Chișinău - Cortac Nicolae, din 24 iulie 2014, a fost dispusă începerea urmăririi penale

conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal pe faptul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere și cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 25 martie 2015, a fost dispusă efectuarea percheziției la domiciliul administratorului întreprinderii SRL "Beruf Auto" - Arman Mihail, din xxxxx, str. Xxxxx, xxxxx, iar la 27 martie 2015, organul de urmărire penală a întocmit procesul-verbal de percheziție în prezența reclamantului.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 25 martie 2015, a fost dispusă efectuarea percheziției la oficiul întreprinderii SRL "Beruf Auto", iar conform procesului-verbal din 27 martie 2015, organul de urmărire penală a efectuat percheziția autorizată în prezența lui Arman Mihail.

La 17 aprilie 2015, Arman Mihail a fost recunoscut în calitate de bănuț și în aceeași zi a fost audiat pe faptul că, prin înțelegere prealabilă cu Ciobanu Mihail, acționând cu intenție directă și cu scop de profit, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, au ridicat în numerar mijloacele bănești și le-au folosit în scopuri personale, fără a transmite SRL "Agrocom Oil" produse petroliere, prin ce au cauzat un prejudiciu în proporții deosebit de mari.

Prin ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău - Plugaru Victor, din 17 iulie 2015, Arman Mihail a fost pus sub învinuire de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (4) și art. 190 alin. (5) din Codul penal.

La aceeași dată a fost emisă ordonanța privind dispunerea investigațiilor în vederea căutării învinuitului, după care, în privința lui Arman Mihail a fost dispusă pornirea unui dosar de căutare în vederea reținerii.

La 16 octombrie 2015, procurorul în Procuratura mun. Chișinău – Plugaru Victor, a dispus reținerea lui Arman Mihail și audierea în calitate de învinuit, iar la aceeași dată, prin ordonanță, a fost dispusă eliberarea învinuitului, cu aplicarea în privința acestuia a măsurii preventive sub formă de obligație de a nu părăsi țara.

La 12 aprilie 2016, procurorul în Procuratura mun. Chișinău - Plugaru Victor, a dispus punerea lui Arman Mihail sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) din Codul penal - cauzarea de daune materiale proprietarului prin înșelăciune sau abuz de încredere în proporții deosebit de mari.

La 28 aprilie 2016, cauza penală în privința inculpatului Arman Mihail a parvenit spre examinare la Judecătoria Centru, mun. Chișinău.

Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018, Arman Mihail a fost achitat pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, acțiunea civilă fiind respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018, a fost menținută sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 decembrie 2018, a fost casată decizia Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018 și dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2019, au fost admise apelurile declarate de către procurorul în Procuratura mun. Chișinău, oficiul Principal - Plugaru Victor și apelul SRL "Agrocom Oil", casată sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018 și emisă o nouă hotărâre prin care, Arman Mihail a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) din Codul

penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani cu executare în penitenciar de tip semiînchis, și s-a încasat de la Arman Mihail în beneficiul SRL ”Agrocom Oil” prejudiciul material provocat prin comiterea infracțiunii, în mărime de 1 517 012, 40 lei.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2021, a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Ionaș Gheorghe, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2019 și menținută sentința Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018.

Astfel, reclamantul a menționat că a avut nevoie de un timp îndelungat ca să-și demonstreze nevinovăția, condiție inacceptabilă într-un stat de drept, în care drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt garantate.

De asemenea, a remarcat că în cadrul urmăririi penale, au fost încălcate normele procedurale și materiale, care în consecință au exclus vinovăția reclamantului, acțiuni ilegale care s-au manifestat prin încălcarea principiilor și drepturilor generale, dar și încălcarea directă a normelor procedurale, a dreptului la un proces echitabil prevăzut de art.6 CEDO, întreprinderea măsurilor procesual penale precum și încălcarea dreptului reclamantului la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei.

Mai mult ca atât, reclamantul a menționat că în rezultatul acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești i-a fost defăimată imaginea și reputația profesională. Prin acțiunile ilicite ale organului care a exercitat urmărirea penală și ale procuraturii, i-au fost create obstacole morale și fizice, pierdere de timp, stres și suferință psihică, dar și pierderi materiale, a fost vizat ca fiind persoana care a comis o infracțiune.

Suplimentar, reclamantul a notat că procedura penală s-a început odată cu depunerea plângerii pe numele său, la 10 iunie 2014, și s-a finisat odată cu adoptarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2021, procesul durând mai bine de 7 ani și 2 luni de zile, perioadă care este cu siguranță excesiv de mare și nu poate fi considerată ca fiind rezonabilă.

Respectiv, ținând cont de miza pentru reclamant, comportamentul părților în proces și complexitatea cauzei, reclamantul consideră că prejudiciul moral pentru încălcarea termenului rezonabil a procedurii penale constituie 200 000 lei, sumă care este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, despăgubire care corespunde și criteriilor stabilite de CEDO prin jurisprudența sa.

În contextul circumstanțelor relatate, reclamantul consideră că este în drept să pretindă repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și instanțelor judecătorești, care constituie 300 000 lei.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial.

S-au încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Arman Mihail suma de 60 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și suma de 4 000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică.

În rest, în partea constatării încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, a încasării prejudiciului moral în mărime de 200 000 lei, precum și în partea ce excedă quantumul prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organelor de

urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cheltuielilor de judecată, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 15 februarie 2022, Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, solicitând casarea acesteia în partea admiterii pretențiilor lui Arman Mihail și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La 25 februarie 2022, Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022, s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al RM.

S-a admis apelul declarat de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe.

S-a modificat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Arman Mihail către Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea acestui drept, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și compensarea cheltuielilor de judecată, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești de la 60 000 lei la 100 000 lei.

În rest hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022 a fost menținută fără modificări.

Pentru a decide astfel, cu referire la pretențiile întemeiate pe Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, Curtea de Apel Chișinău a menționat că prima instanță a dat o apreciere corectă raportului juridic stabilit între părți, a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, concluziile instanței de fond expuse în hotărâre fiind în corespundere cu probele administrate, iar normele de drept material fiind aplicate corect.

La caz, instanța de apel a remarcat că perioada de referință pentru aprecierea termenului rezonabil de judecare este intervalul de timp: 28 aprilie 2016 (data parvenirii cauzei penale în privința inculpatului Arman Mihail spre examinare la Judecătoria Chișinău, sediul Centru) și 09 februarie 2021 (data rămânerii irevocabile a hotărârii), perioadă în care cauza penală a parcurs trei grade de jurisdicție, inclusiv o rejudecare.

De asemenea, Curtea de Apel Chișinău a menționat că participanții la proces și-au valorificat drepturile procedurale prevăzute de legislația în vigoare, prin înaintarea diferitor cereri și prin neprezentarea la ședințele de judecată, ceea ce denotă că instanța judecătorească a acționat cu bună credință și o suficientă diligență, a întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării obiective și sub toate aspectele a cauzei civile.

În altă ordine de idei, cu referire la pretențiile ce vizează Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale

organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, Curtea de Apel Chișinău a menționat că prima instanță corect a conchis referitor la faptul că Arman Mihail este îndreptățit să solicite compensarea prejudiciului cauzat în temeiul Legii respective, însă, incorect a determinat cuantumul acestui prejudiciu.

Astfel, apreciind în ansamblu circumstanțele și normele legale relevante speței în cauză, și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, statutul social al persoanelor, instanța de apel a considerat necesară modificarea cuantumului prejudiciului moral de la 60 000 lei la 100 000 lei.

Cu referire la tardivitatea pretențiilor vizate de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, invocată de Ministerul Justiției al RM, instanța de apel a remarcat că decizia Curții Supreme de Justiție prin care Arman Mihail a fost achitat, a fost pronunțată integral la 25 martie 2021, iar acțiunea a fost depusă la 22 septembrie 2021, adică în interiorul termenului de 6 luni de depunere a cererii.

La 19 august 2022, a fost înregistrat recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, prin care s-a solicitat casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022 și a hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii lui Arman Mihail.

Cu referire la termenul depunerii acțiunii în temeiul prevederilor Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, recurentul a menționat că Arman Mihail a omis acest termen.

De asemenea, în privința pretențiilor întemeiate conform Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, recurentul a remarcat că Arman Mihail nu a prezentat probe privind acțiunile pretins ilegale ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și a instanței judecătorești.

Totodată, recurentul a menționat că acțiunile efectuate de către organul de urmărire penală erau necesare pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor invocate în actul de sesizare, constatarea atât a circumstanțelor care dovedesc vinovăția și a celor care dezvinovățesc, precum și a circumstanțelor care atenuază sau agravează răspunderea penală.

În context Ministerul Justiției al RM a concluzionat că prejudiciul moral în cuantum de 100 000 lei, încasat de către instanța de apel, este o sumă excesivă și majorată neîntemeiat, în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității, mai mult ca atât, că Arman Mihail nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența suferințelor cauzate.

La 25 august 2022, a fost înregistrat recursul lui Arman Mihail, declarat prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, prin care s-a solicitat casarea parțială a deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022 și a hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, în partea respingerii parțiale a pretențiilor din acțiune și, respectiv, emiterea în acest sens a unei noi hotărâri prin care să fie încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Arman Mihail a sumei de 200 000 lei, cu titlu de despăgubire a prejudiciului moral cauzat în legătură cu încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și a sumei de

300 000 lei cu titlu de despăgubire a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Reiterând circumstanțele de fapt relevante prezentului litigiu, recurentul a menționat că instanța de apel nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii.

Astfel, recurentul a remarcat că a avut nevoie de un timp îndelungat ca să-și demonstreze nevinovăția, condiție inacceptabilă într-un stat de drept, în care drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt primordial apărute și garantate, iar acțiunile ilicite ale organelor de drept față de el, au fost întreprinse de la bun început, însăși pornirea urmăririi penale fiind una ilegală.

Cu referire la pretențiile înaintate în temeiul prevederilor Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, recurentul a menționat că durată procesului penal a fost mai lungă de 7 ani, perioadă care este excesiv de mare și nu poate fi considerată rezonabilă. De altfel, acest termen nu a fost dictat de comportamentul lui și nici de complexitatea cauzei penale, dar s-a datorat tergiversării urmăririi penale, a examinării cauzei penale de către instanța de fond, precum și a dispunerii rejudecării neîntemeiate.

În context a menționat că admiterea doar în parte a pretențiilor legate de acest aspect, nu poate fi considerată întemeiată.

În altă ordine de idei, cu referire la prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, Arman Mihail a menționat că potrivit hotărârii judecătorești prin care a fost achitat, se constată că a fost diferit justiției pentru o faptă care nu a comis-o. Mai mult, potrivit constatărilor făcute în actele de dispoziție, organul de urmărire penală și procuratura au admis mai multe erori în cadrul urmăririi penale.

Respectiv, din totalitatea circumstanțelor descrise, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate de perioada îndelungată a desfășurării procesului penal, gravitatea infracțiunii incriminate, anunțarea ilegală în căutare, reținerea și aplicarea măsurii preventive sub forma obligării de a nu părăsi țara, starea de stres și frustrare un timp îndelungat, recurentul consideră că prejudiciul moral cauzat constituie 300 000 lei.

Prin încheierea Completului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 09 noiembrie 2022, recursurile declarate de Ministerul Justiției al RM și de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, au fost considerate admisibile.

Cu referire la prevederile art. 434 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil menționează că, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, copia deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022 a fost expediată părților în proces, prin intermediul poștei electronice, la 22 august 2022. (f.d. 181)

Astfel, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit

consideră că recursul Ministerului Justiției al RM din 19 august 2022 și recursul lui Arman Mihail, declarat prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, la 25 august 2022, sunt în termen.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va respinge recursul lui Arman Mihail, declarat prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe și va admite recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, casând decizia instanței de apel și menținând hotărârea primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

La caz, din materialele cauzei se reține că, la 24 iulie 2014, prin ordonanța ofițerului principal de urmărire penală a Direcției de Poliție a mun. Chișinău - Cortac Nicolae, a fost dispusă începerea urmăririi penale în privința lui Arman Mihail, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal pe faptul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere cu cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari.

La 17 aprilie 2015, Arman Mihail a fost recunoscut în calitate de bănuț, iar la 17 iulie 2015, prin ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău - Plugaru Victor, acesta a fost pus sub învinuire în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (4) din Codul penal și art. 190 alin. (5) din Codul penal.

La aceeași dată a fost emisă ordonanța privind dispunerea căutării învinuitului, după care, în privința lui Arman Mihail a fost dispusă căutarea în vederea reținerii.

La 16 octombrie 2015, procurorul în Procuratura mun. Chișinău – Plugaru Victor, a dispus reținerea lui Arman Mihail și audierea în calitate de învinuit, iar la aceeași dată, prin ordonanță, a fost dispusă eliberarea învinuitului cu aplicarea în privința acestuia a măsurii preventive sub formă de obligație de a nu părăsi țara.

La 12 aprilie 2016, procurorul în Procuratura mun. Chișinău - Plugaru Victor, a dispus punerea lui Arman Mihail sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) din Codul penal - cauzarea de daune materiale proprietarului prin înșelăciune sau abuz de încredere în proporții deosebit de mari.

Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018 (menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018) Arman Mihail a fost achitat pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, iar acțiunea civilă a fost respinsă.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 11 decembrie 2018, a fost casată decizia Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2018, cu trimiterea cauzei la rejudecare, în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2019, au fost admise apelurile declarate de către procurorul în Procuratura mun. Chișinău, oficiul Principal - Plugaru Victor și apelul SRL "Agrocom Oil", casată sentința Judecătoriei Chișinău, sediul

Centru, din 09 ianuarie 2018 și emisă o hotărâre nouă prin care, Arman Mihail a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) din Codul penal, fiindu-i stabilită pedeapsă penală sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, și s-a încasat de la Arman Mihail în beneficiul SRL ”Agrocom Oil” prejudiciul material provocat prin comiterea infracțiunii în mărime de 1 517 012, 40 lei.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2021, a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Ionaș Gheorghe, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 03 octombrie 2019 și menținută sentința Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018.

Astfel, Arman Mihail a depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al RM, solicitând constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale cu încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, a prejudiciului moral în sumă de 200 000 lei și a sumei de 300 000 lei cu titlu de despăgubire a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 lei suportate în prezenta cauză civilă.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial.

S-au încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Arman Mihail, suma de 60 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și cheltuielile pentru asistența juridică în mărime de 4000 lei.

În rest, în partea constatării încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, a încasării prejudiciului moral în mărime de 200 000 lei, precum și în partea ce excedă cuantumul prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cheltuielilor de judecată, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022, a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al RM și s-a admis apelul declarat de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022.

S-a modificat hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Arman Mihail către Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea acestui drept, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și compensarea cheltuielilor de judecată, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești de la 60 000 lei la 100 000 lei.

În rest hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 15 februarie 2022 a fost menținută fără modificări.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de

Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, constată că soluția instanței de apel este greșită.

Reieșind din conținutul cererilor de recurs, Arman Mihail consideră că cuantumul prejudiciului moral încasat de instanțele inferioare nu este echitabil în raport cu suferințele în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, iar pretențiile întemeiate pe prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, au fost respinse nejustificat de către instanțele inferioare.

Totodată, Ministerul Justiției al RM consideră că instanțele de judecată neîntemeiat au dispus încasarea prejudiciului moral în temeiul prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și nu au ținut cont de tardivitatea pretențiilor înaintate în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

La caz, în materie de drept, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că, potrivit art. 53 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Conform prevederilor art. 2007 din Codul civil (în vigoare de la 01 martie 2019), prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

De asemenea, potrivit art. 1 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Potrivit dispozițiilor art. 2 din Legea citată, prin acțiuni ilicite se subînțeleg acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau administrative (infracțiuni).

Potrivit art. 3 alin. (1) lit. a) și alin. (2) din aceeași Lege, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Art. 6 lit. b) din Legea menționată prevede că, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare.

În conformitate cu art. 10 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Iar, conform art. 11 din Lege, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Suplimentar, în conformitate cu prevederile art. 284 alin. (1)-(3) din Codul de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Astfel, Colegiul lărgit atestă că prima instanță și instanța de apel corect au constatat că situația lui Arman Mihail întrunește condițiile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și impune intervenirea răspunderii statului pentru faptele (acțiunile și inacțiunile) organului de urmărire penală comise în cadrul procesului, în care ultimul a avut calitate de învinuit.

În aceeași ordine de idei, Colegiul lărgit reține rezumatul instanțelor de judecată, în comun cu justificările lui Arman Mihail referitor la acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și, respectiv, consideră neîntemeiate criticile Ministerului Justiției al RM, referitor la acționarea organului de urmărire penală conform atribuțiilor în cadrul unei proceduri penale, deoarece, circumstanțele reflectate în sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 09 ianuarie 2018, menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2021, denotă contrariul.

În context, sunt considerate declarative argumentele recurentului Ministerul Justiției al RM referitor la faptul că acțiunea lui Arman Mihail nu întrunește condițiile prevăzute de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, deoarece, achitarea lui Arman Mihail, pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, în opinia instanței, întrunește condițiile prevăzute la art. 3 al Legii citate și îi acordă dreptul la repararea prejudiciului moral.

De asemenea, Colegiul lărgit reține că în conformitate cu art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Potrivit art. 4 alin. (1) din aceeași Lege, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

La caz, Colegiul lărgit conchide că instanțele de judecată întemeiat au respins această cerință, având în vedere faptul că participanții la proces și-au valorificat drepturile procedurale prevăzute de legislația în vigoare, prin înaintarea diferitor cereri sau neprezentarea la ședințele de judecată. În contradictoriu, instanțele judecătorești au acționat cu bună credință cu o suficientă diligență și au întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării obiective și sub toate aspectele a cauzei.

Sub un alt aspect, Colegiul lărgit reține și faptul că perioada de referință pentru aprecierea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale este intervalul de timp de la data parvenirii cauzei penale în privința inculpatului Arman Mihail spre examinare la Judecătoria Chișinău, sediul Centru (28 aprilie 2016) până la data rămânerii irevocabile a sentinței de achitare (09 februarie 2021), perioadă în care cauza penală a parcurs trei grade de jurisdicție, inclusiv rejudecarea cauzei.

Astfel, instanțele de judecată întemeiat au respins alegațiile lui Arman Mihail privind încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, în condițiile în care din materialele cauzei rezultă lipsa dreptului încălcat, ceea ce nu condiționează aplicabilitatea Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Suplimentar, cu referire la argumentele Ministerului Justiției al RM, dar și ale lui Arman Mihail în privința pretențiilor înaintate în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în

termen rezonabil a hotărârii judecătorești, Colegiul lărgit reține că aceștia fac doar o descriere a circumstanțelor de fapt și normelor legale, care au fost elucidate de instanțele inferioare și cărora le-a fost dată apreciere corectă, fără însă a descrie încălcarea esențială a unor prevederi legale în raport cu circumstanțele cauzei.

Totodată, cu referire la quantumul prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, modificat de către instanța de apel, Colegiul lărgit reiterează că acesta se stabilește în coroborare cu prevederile art. 11 alin. (1) - (3) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

De asemenea, în corespundere cu art. 2037 alin. (1)-(3) din Codul civil (în vigoare de la 01 martie 2019), mărimea despăgubirii pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că îndemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire și se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

În context, la aprecierea prejudiciului moral se ia obligatoriu în considerație principiul general al echității și că suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare.

Astfel, Colegiul lărgit constată că, fiind investită cu examinarea prezentului litigiu și constatând încălcarea drepturilor lui Arman Mihail prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prima instanță întemeiat și conform legii a dispus încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, a prejudiciului moral în quantum de 60 000 lei.

Or, dispunând modificarea quantumului prejudiciului moral și majorându-l până la suma de 100 000 lei, Curtea de Apel Chișinău nu și-a motivat soluția prin alte argumente decât a făcut-o Judecătoria Chișinău, sediul Centru în hotărârea sa. De altfel, la materialele cauzei lipsesc probe care ar demonstra arestul și deținerea lui Arman Mihail în penitenciar sau alte acțiuni ale organului de urmărire penală, care ar favoriza excederea mărimii prejudiciului moral.

În același sens, Colegiul lărgit consideră neîntemeiate argumentele Ministerului Justiției al RM și ale lui Arman Mihail asupra acestei laturi a acțiunii, deoarece, reieșind din circumstanțele cauzei și în coroborare cu prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 și prevederile art. 2036 alin. (4) din Codul civil (în vigoare de la 01 martie 2019), suma de 60 000 lei reprezintă de fapt o satisfacție echitabilă.

Din cele enunțate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul declarat de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe, de a admite recursul declarat de Ministerul Justiției al RM și de a casa decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 februarie 2022.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Arman Mihail, prin intermediul avocatului Ionaș Gheorghe.

Se admite recursul declarat de Ministerul Justiției al RM.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 21 iunie 2022 și se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 februarie 2022, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Arman Mihail către Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea acestui drept, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Svetlana Filincova

Judecători

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic